

Evaluatie boombeheer en actualisatie nota 'Bladgoud' 2018
Onderwerp - informatie

Steller W. J. de Boer

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 89 08 Bijlage(n) 2

Ons kenmerk 6817582

Datum 25-04-2018 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

In een compacte stad als Groningen leveren bomen een essentiële bijdrage aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Bomen geven kleur aan de stad en dragen bij aan een klimaat adaptieve leefomgeving. Zo zorgen bomen voor schaduw op zonnige dagen en voor beschutting wanneer het regent. Bomen dragen bij aan de gezondheid van mensen doordat ze verontreinigde lucht (zoals uitlaatgassen) opnemen en hoge concentraties van fijnstof uit de stadse lucht verwijderen. Voor allerlei dieren bieden bomen beschutting en nestgelegenheid. Ook heeft de aanwezigheid van groen en bomen een positieve invloed op de lichamelijke en psychische gezondheid van mensen. In alle opzichten zijn bomen een waardevol bezit, waar we zorgvuldig mee moeten omgaan.

Speciale aandacht hebben we voor bomen die in soort, grootte, leeftijd of standplaats iets bijzonders vertegenwoordigen: de monumentale bomen. Monumentale bomen vertellen over de geschiedenis van de stad. Door hun leeftijd, die meerdere generaties kan beslaan, vormen ze een schakel tussen verleden en heden. Wij vinden monumentale bomen waardevol voor Groningen. Niet alleen vanwege hun historische waarde en natuurwaarde, maar ook doordat monumentale bomen een grote belevingswaarde hebben voor de inwoners en bezoekers van onze stad.

Vanaf de aanplant verzorgen en beschermen wij het bomenbestand zo goed als mogelijk. Wij zorgen ervoor dat het bomenbestand gezond en vitaal blijft. We zijn zuinig op onze bomen, maar moeten soms ook bomen kappen. Wij informeren bewoners over de reden waarom een boom moet worden gekapt en maken daarbij inzichtelijk welke afwegingen aan het kappen ten grondslag liggen.

Wij hechten groot belang aan de waarde van de bomen in de stad. Om dit ook in de praktijk tot uitdrukking te brengen hebben wij de afgelopen jaren gewerkt aan de ontwikkeling van diverse instrumenten op dit vlak. Zo hebt u enkele jaren geleden de bomenstructuurvisie 'Sterke Stammen' vastgesteld en is op 1 september 2017 de groencompensatieregeling in werking getreden waarmee we invulling hebben gegeven aan de financiële groencompensatieregeling zoals vastgesteld in de groenstructuurvisie Groene Pepers.

Bij deze brief ontvangt u de Evaluatie boombeheer 2014-2018 en de Actualisatie nota 'Bladgoud' 2018.

In de evaluatie boombeheer 2014-2017 kunt u lezen wat wij op het gebied van bomen hebben gedaan. De belangrijkste bevindingen over de afgelopen vier jaar zijn de verdere uitbreiding van de kastanjeziekte en essentaksterfte en de bomenbalans van + 388 gemeentelijke bomen.

De balans van gemeentelijke bomen valt tussen 2014 en 2017 positief uit (+ 388 bomen). Deze positieve balans hebben we vooral te danken aan de aanplant van nieuwe bomen in Meerstad. Ook hebben we in totaal 93 bomen aangeplant tijdens boomfeestdagen en vanuit groenparticipatie projecten. In beginsel wordt een herplantplicht van één op één opgelegd bij kapaanvragen. Het is echter niet altijd mogelijk om een nieuwe boom op dezelfde plek te planten. Er is soms geen ruimte voor een boom om zich te kunnen ontwikkelen of er staan soms te veel bomen bij elkaar waardoor ze elkaar belemmeren in hun groei. Wanneer geen herplant mogelijk is motiveren we dat.

Voor de niet gemeentelijke bomen kunnen we geen bomenbalans opstellen omdat we niet weten hoeveel bomen door particuliere eigenaren zijn aangeplant die niet onder de verplichte herplant vallen. Bewoners planten ook bomen aan zonder dat daar een boom voor gekapt hoeft te worden. We hebben geen zicht op deze nieuwe aanplant en kunnen zonder deze gegevens geen bomenbalans opmaken. Wel weten we voor hoeveel bomen een omgevingsvergunning voor kappen is verleend en hoeveel herplant we daarbij hebben opgelegd. Het gaat van 2014 tot en met 2017 om het kappen van 4.302 bomen en een herplant van 2.694 bomen. Naar verhouding leggen wij minder vaak herplant op bij particuliere vergunningen omdat het meestal gaat om bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. Het opleggen van een herplant is dan niet zinvol. In de 'beleidsregels APVG vellen van een houtopstand' is opgenomen dat de herplantplicht niet geldt voor een overlast veroorzakende boom op een klein perceel (kleiner dan 300 m²) waarbij een nieuwe boom in de toekomst weer voor overlast zorgt.

Binnen onze gemeente staan circa 17.000 essen. We weten op dit moment onvoldoende welke essen ziek zijn en welke maatregelen we hiervoor moeten

inzetten. Daarom voeren we in 2018 een nulmeting uit. Op basis van deze meting bepalen we de te nemen onderhoudsmaatregelen.

In de nota 'Bladgoud' actualisatie 2018, vergelijken wij het aantal gemeentelijke en particuliere monumentale bomen met de inventarisatie uit 2013. Ook geven wij daarbij aan welk beleid wij voeren voor het behoud van monumentale bomen. Doordat een aantal bomen door ziekte of ouderdom niet meer kan voldoen aan de basisvoorwaarden voor de monumentale status, is het aantal monumentale bomen in de afgelopen vier jaar gedaald van 7.617 naar 7.430 bomen. Deze bomen, voornamelijk kastanjes (kastanjeziekte) en populieren (een boomsoort die erg groot wordt en gemiddeld na 50-70 jaar snel af begint te takelen) hebben een levensverwachting van minder dan tien jaar. De bomen zijn niet gekapt, maar hebben wel hun monumentale status verloren.

Wij leggen de evaluatie boombeheer en de actualisatie van de nota 'Bladgoud' in samenhang aan u voor omdat beide stukken inzicht geven in de ontwikkeling van het bomenbestand.

Op uw LTA staat ook het kapvergunningenbeleid. Op basis van de uitkomsten van de evaluatie boombeheer en de actualisatie van de nota 'Bladgoud', zien we nu geen reden om het beleid aan te passen. Eind 2019 zullen wij de werking van de groencompensatieregeling evalueren. U ontvangt dan ook een nieuwe groen-/bomenbalans. Mocht daar aanleiding toe zijn, dan zullen wij voorstellen doen om het beleid over bomen aan te passen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter den Oudsten', written over a horizontal line.

de burgemeester,
Peter den Oudsten

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Peter Teesink', written over a horizontal line.

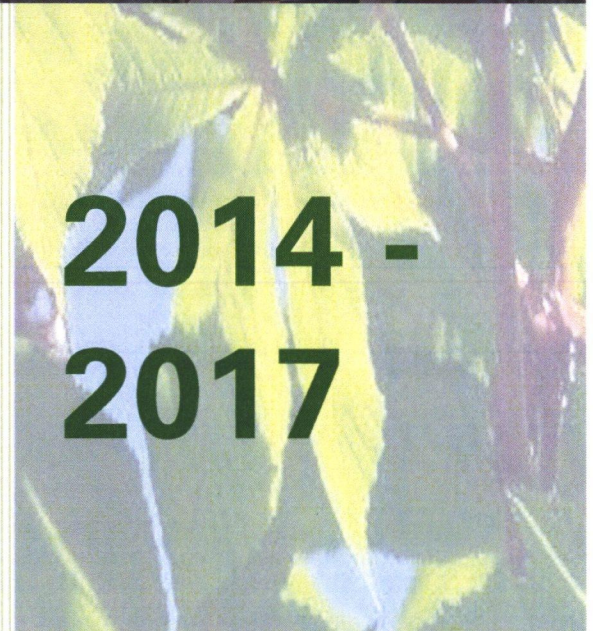
de secretaris,
Peter Teesink

Evaluatie boombeheer

**2014 -
2017**

Inleiding

Bomen zijn belangrijk in de stad. Zo ook voor de inwoners en bezoekers van Groningen, want met alleen maar stenen en beton is een stad niet leefbaar. Bomen leveren een belangrijke bijdrage aan een klimaatadaptieve stad. Ze zorgen voor schaduw op zonnige dagen en voor beschutting wanneer het regent. Bomen vangen fijnstof af en regelen de luchtvochtigheid en de temperatuur. Voor allerlei dieren bieden bomen beschutting en nestgelegenheid. Daarnaast zijn bomen sfeerbepalend. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan de belevingswaarde van de stad. De bomen in de plantsoenen en de parken maken Groningen aantrekkelijk en plezierig.

Wij hebben ongeveer 180.000 bomen in beheer. Vanaf de aanplant verzorgen en beschermen wij dit bomenbestand zo goed als mogelijk. Hierbij zijn zaken als het monitoren van de conditie en het terugdringen van overlast van belang. Om al die bomen kwalitatief in goede staat te houden of te verbeteren is een zorgvuldig beleid en beheer nodig. Om een goed beeld te krijgen van de ontwikkeling van het bomenbestand maken wij een evaluatie boombeheer. Hierin kunt u lezen wat wij vanaf 2014 tot en met 2017 allemaal op het gebied van bomen hebben gedaan.

1. Samenvatting

Om bomen te beschermen en in kwalitatief goede staat te houden of te verbeteren is een zorgvuldig beleid en beheer nodig. Tot en met 2013 evalueerden wij dit beleid en beheer ieder jaar. Omdat de raad ook tussentijds wordt geïnformeerd over de ontwikkeling van boomziektes en overige actuele zaken rondom bomen hebben wij vanaf 2014 besloten om maar één keer in de vier jaar een evaluatie te schrijven.

Bomenbalans 2014-2017

Wij verlenen als gemeente omgevingsvergunningen voor het kappen van bomen. We moeten daarbij vaak keuzes maken waarbij het belang van bomen wordt afgewogen tegen andere zaken. Zo kan er sprake zijn van boomziektes, ouderdom of spelen andere belangen als woningbouw of wegeaanleg. Om een beeld te krijgen van de ontwikkeling van ons bomenbestand hebben we een bomenbalans opgesteld. De balans van gemeentelijke bomen valt tussen 2014 en 2017 positief uit (+ 388 bomen). Deze positieve balans hebben we vooral te danken aan de aanplant van nieuwe bomen in Meerstad. Ook hebben we in totaal 93 bomen aangeplant tijdens boomfeestdagen en vanuit groenparticipatie projecten. In beginsel wordt een herplantplicht van één op één opgelegd bij kapaanvragen. Het is echter niet altijd mogelijk om een nieuwe boom op dezelfde plek te planten. Er is soms geen ruimte voor een boom om zich te kunnen ontwikkelen of er staan soms te veel bomen bij elkaar waardoor ze elkaar belemmeren in hun groei. Wanneer geen herplant mogelijk is motiveren we dat.

Voor de niet gemeentelijke bomen kunnen we geen bomenbalans opstellen omdat we niet weten hoeveel bomen door particuliere eigenaren zijn aangeplant die niet onder de verplichte herplant vallen. Bewoners planten ook bomen aan zonder dat daar een boom voor gekapt hoeft te worden. We hebben geen zicht op deze nieuwe aanplant en kunnen zonder deze gegevens geen bomenbalans opmaken. Wel weten we voor hoeveel bomen een omgevingsvergunning voor kappen is verleend en hoeveel herplant we daarbij hebben opgelegd. Het gaat van 2014 tot en met 2017 om het kappen van 4.302 bomen en een herplant van 2.694 bomen. Naar verhouding leggen wij minder vaak herplant op bij particuliere vergunningen omdat het meestal gaat om bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. Het opleggen van een herplant is dan niet zinvol. In de 'beleidsregels APVG vellen van een houtopstand' is opgenomen dat de herplantplicht niet geldt voor een overlast veroorzakende boom op een klein perceel (kleiner dan 300 m²) waarbij een nieuwe boom in de toekomst weer voor overlast zorgt. Ook bij ruimtelijke ontwikkelingen is niet altijd één op één gecompenseerd.

Eind 2019 zal de werking van de groencompensatieregeling worden geëvalueerd. Het opstellen van een nieuwe groen-/bomenbalans maakt onderdeel hiervan uit. De raad zal jaarlijks geïnformeerd worden over de stortingen en de inzet van het fonds.

Uitbreiding kastanjeziekte en essentaksterfte

Een belangrijke ontwikkeling in de afgelopen vier jaar was de verdere ontwikkeling van de kastanjeziekte. Om de veiligheid zo goed mogelijk te kunnen waarborgen inspecteren wij de kastanjes drie keer per jaar op gebreken. In de afgelopen vier jaar waren 264 kastanjes er zo slecht aan toe dat wij ze hebben moeten kappen. Tegen de kastanjeziekte is nog steeds geen afdoende remedie gevonden. Omdat daarnaast geen prognoses over het verdere verloop in onze gemeente zijn te geven, planten wij voorlopig nog geen nieuwe kastanjes op de opengevallen plaatsen. Wel zijn we sinds 2014 begonnen met de herplant van andere boomsoorten.

In 2017 zijn we gestart met het toepassen van twee verschillende bestrijdingsmethodes bij kastanjes aan de singels en het Heerdenpad. Het gaat om een proef met warmtebehandeling en een proef met het injecteren van allicine (knoflooksap). Komend groeiseizoen wordt duidelijk of de

warmtebehandeling heeft gewerkt. Bij de proef met allicine duurt het minimaal twee jaar voordat we weten of de proef succesvol is.

Binnen onze gemeente staan circa 17.000 essen. Uit een QuickScan/steekproef is gebleken dat naar schatting 30% van deze 17.000 essen ziek is. Omdat door de essentaksterfte takken kunnen afbreken en bomen kunnen omwaaien, vormen zieke essen een verhoogd risico voor de omgeving. We hebben op dit moment onvoldoende zicht op welke essen in de gemeente ziek zijn en welke maatregelen we hiervoor moeten gaan inzetten. We willen daarom in 2018 een nulmeting uitvoeren en op basis van deze meting verdere onderhoudsmaatregelen nemen.

2. Beleid en regelgeving

2.1. Inleiding

In een compacte stad als Groningen leveren bomen een essentiële bijdrage aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Bomen geven kleur aan de stad en dragen bij aan een gezonde en klimaat adaptieve leefomgeving. Bomen zijn onmisbaar in een duurzame stad. Dat vraagt om een zorgvuldig beleid én een helder instrumenteel plan. In dit hoofdstuk beschrijven wij de belangrijkste ontwikkelingen van het bomenbeleid van 2014 tot en met 2017. Gedurende deze vier jaar is de bomenstructuurvisie 'Sterke Stammen' vastgesteld, is een financiële groencompensatieregeling ingesteld en zijn de particuliere monumentale bomen opnieuw geïnventariseerd.

2.2. Bomenstructuurvisie 'Sterke Stammen'

De bomenstructuurvisie 'Sterke Stammen' beschrijft de ambities tot 2024 voor bomen in de stad en de manier waarop bewoners bij de planvorming betrokken worden. De visie is gericht op behoud en completering van de hoofdbomenstructuur, meer zeggenschap voor bewoners en het beter beheersen van boomziektes en – plagen. De visie vormt een wensbeeld voor de toekomst. 'Sterke Stammen' is in februari 2014 door de raad vastgesteld.

2.3. Groencompensatieregeling/ Beleidsregels APVG vellen van een houtopstand

Om het bomenbestand in de stad te beschermen heeft de gemeente een aantal beleidsregels vastgesteld in de Algemene Plaatselijke Verordening Groningen, de APVG. In de APVG is geregeld hoe er met het bomenbestand wordt omgegaan en welke regels er gelden als iemand (ook de gemeente zelf) een boom wil kappen. De huidige beleidsregels 'vellen van een houtopstand' zijn op 28 maart 2017 door het college vastgesteld en op 1 september 2017 in werking getreden. De belangrijkste wijziging is het instellen van de financiële groencompensatieregeling zoals aangekondigd in de groenstructuurvisie Groene Pepers. De regeling houdt in dat als er bij ruimtelijke ontwikkelingen geen mogelijkheden zijn voor behoud van groen of herplant, (na toetsing) financiële compensatie plaats vindt. Ook is de procedure voor het vaststellen van de Boom Effect Analyse (BEA) gewijzigd. Alleen bij afname van de groenbalans en/of bij het vellen van houtopstand in de SES (ongeacht de groenbalans) en/of het vellen van monumentale houtopstand (ongeacht de groenbalans), moet een BEA vastgesteld worden in het college. De raad wordt in principe alleen geïnformeerd over de door het college vastgestelde BEA's.

2.4. Monumentale bomen (Bladgoud)

Hierin zijn de beleidsvoornemens voor de instandhouding van monumentale bomen vastgelegd. Iedere vier jaar rapporteren we hoeveel monumentale bomen er in Groningen staan (zowel gemeentelijk als particulier) en actualiseren we beleidsvoornemens. De eerstvolgende actualisatie leggen we in het voorjaar van 2018 aan het college voor.

Subsidie voor onderhoud particuliere monumentale bomen

Monumentale bomen zijn waardevolle objecten in de stad. Dit geldt niet alleen voor bomen op gemeentelijk terrein, maar ook voor monumentale bomen in particulier bezit. Particuliere eigenaren van een monumentale boom kunnen daarom eenmaal in de 15 jaar subsidie aanvragen voor het onderhoud van de boom. Zij krijgen 50% van de onderhoudskosten vergoed met een maximumbedrag van € 1000,-. Ieder jaar is € 3.000,- aan subsidie beschikbaar voor het onderhoud van particuliere monumentale bomen. Tot nu toe blijkt dit budget voldoende te zijn om alle aanvragen te kunnen verlenen.

3. Bomenbalans

3.1. Inleiding

Wij verlenen als gemeente omgevingsvergunningen voor het kappen van bomen. We moeten daarbij vaak keuzes maken waarbij het belang van bomen wordt afgewogen tegen andere zaken. Zo kan er sprake zijn van boomziektes, extreme weersomstandigheden, overlast, ouderdom of spelen er andere belangen als woningbouw of wegeaanleg. Door gebrek aan ruimte in de stad is het soms onvermijdelijk om een boom te kappen. Wij hebben het afgelopen vier jaar bijgehouden hoeveel omgevingsvergunningen wij hebben verleend, hoeveel bomen in de stad zijn gekapt en hoeveel er zijn geplant. De bomenbalans van de gemeentelijke bomen komt uit op + 388 bomen, die van de niet gemeentelijke bomen bedraagt -1.608 bomen. In dit hoofdstuk geven we een verklaring voor dit verschil.

3.2. Omgevingsvergunning vellen houtopstand

In bijlage 1 geven wij een overzicht van het aantal verleende vergunningen en opgelegde herplant in de jaren 2014 tot en met 2017. Het aantal kapaanvragen ligt, ondanks kleine schommelingen, al jaren rond de 400 stuks per jaar. Over de jaren 2014 tot en met 2017 waren dit er gemiddeld iets minder, namelijk 367 aanvragen (1.468 aanvragen in vier jaar). We hebben in de afgelopen vier jaar 1.419 omgevingsvergunningen verleend voor het kappen van 7.158 bomen. Het aantal verleende vergunningen staat dus niet gelijk aan het aantal bomen dat gekapt is. Eén vergunning kan namelijk meerdere bomen omvatten. Het aantal bomen waarvoor een omgevingsvergunning wordt aangevraagd wisselt per jaar en is afhankelijk van de geplande projecten en werkzaamheden maar ook van het aantal particuliere aanvragen. In de afgelopen vier jaar zijn er veel grote projecten geweest, zowel gemeentelijk als niet gemeentelijk, waarbij bomen betrokken waren. Dit verklaart waarom voor relatief veel bomen een omgevingsvergunning is verleend. Voorbeelden van grote vergunningen zijn: kapprogramma Stadsbeheer (jaarlijks), Noordelijke ringweg, beheerplan Lewenborg en Beijum, Fietsroute West, Aanpak Ring Zuid en kabels en leidingen Hortusbuurt.

Het aantal kapaanvragen komt niet overeen met het aantal verleende plus geweigerde vergunningen. Dit verschil is te verklaren doordat aanvragen tussentijds zijn ingetrokken. Circa 10% van alle aanvragen is gemeentelijk. Deze verhouding tussen het aantal gemeentelijke en particuliere kapaanvragen is vrijwel ieder jaar gelijk. Van 2014 tot en met 2017 zijn 38 aanvragen geweigerd. Deze hadden allen betrekking op particuliere bomen. Er zijn verschillende redenen om een omgevingsvergunning te weigeren. De meest voorkomende reden is dat de mate van overlast slechts gering is. Overlast kan soms worden weggenomen zonder dat de boom daarvoor gekapt hoeft te worden. Bij een te grote schaduwwerking kan snoeien van de boom een effectieve oplossing zijn.

3.3. Herplant

In beginsel wordt een herplantplicht van één op één opgelegd bij kapaanvragen. Het moet echter wel mogelijk zijn om een nieuwe boom op dezelfde plek te planten. Dit blijkt in de praktijk lang niet altijd zo te zijn. Er is soms geen ruimte voor een boom om zich te kunnen ontwikkelen of er staan soms te veel bomen bij elkaar waardoor ze elkaar belemmeren in hun groei.

In de afgelopen vier jaar hebben we als gemeente voor 2.856 bomen een omgevingsvergunning voor kappen aangevraagd en is er een herplant van 2.478 bomen opgelegd (-378 bomen). Bij particuliere vergunningen ging het om 4.302 gekapte bomen tegenover 2.694 herplant (- 1.608 bomen). Wanneer geen herplant mogelijk is motiveren wij dat. De redenen hiervoor zijn:

1. De kapaanvraag heeft betrekking op een klein perceel (<300 m²)

Naar verhouding leggen wij minder vaak herplant op bij particuliere vergunningen omdat het meestal gaat om bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. Het opleggen van een herplant

is dan niet zinvol. In de 'beleidsregels APVG vellen van een houtopstand' is opgenomen dat de herplantplicht niet geldt voor een overlast veroorzakende boom op een klein perceel (kleiner dan 300 m²) waarbij een nieuwe boom in de toekomst weer voor overlast zorgt.

2. Aanplant is volgens bomenstructuurvisie ongewenst (kwaliteit boven kwantiteit)

Volgens de bomenstructuurvisie 'Sterke Stammen' is het belangrijk om te investeren in een goede aanplant van bomen. Het gaat om het behouden van de bestaande kwaliteit en daar waar mogelijk het vergroten van de kwantiteit. Voor het bomenbeheer betreft dit het bewust omgaan met de schaarse ruimte, waarbij we kritisch kijken naar waar en hoe bomen worden geplaatst. Eén enkele grote opvallende boom heeft vaak meer impact dan het plaatsen van een aantal kleine onopvallende. We stellen tegenwoordig meer eisen aan de kwaliteit van de groeiplaats zodat een boom alle kansen krijgt om uit te groeien tot een volwassen exemplaar. Een goed ingerichte groeiplaats heeft ook een klimaatadaptieve functie (waterbergings- en infiltratiefunctie) en draagt bij aan de klimaatadaptieve eigenschappen van een boom. Daarom hanteren we voor de aanplant van een boom een grotere (groei)ruimte, zowel ondergronds als bovengronds. Het resultaat kan zijn dat bij vervanging van bomen minder bomen worden terug geplant.

3. De kapaanvraag heeft betrekking op een ruimtelijke ontwikkeling en binnen het projectgebied is geen geschikte ruimte voor een nieuwe boom (tot 1 september 2017)

Bij ruimtelijke ontwikkelingen (door overheden of projectontwikkelaars) kwam het voor dat binnen een plangebied niet alle te kappen bomen konden worden herplant. Ondanks dat het altijd de insteek was, zeker bij gemeentelijke projecten, om zoveel mogelijk te compenseren (ook in de directe omgeving van het projectgebied) lukte het niet altijd om 1 op 1 te herplanten. Volgens de beleidsregels APVG vellen van een houtopstand hoefde dat in principe ook niet als er binnen het projectgebied geen ruimte was voor herplant. Met de inwerkingtreding van de financiële groencompensatieregels per 1 september 2017 ligt die verplichting er echter wel. Als er geen heplantplicht kan worden opgelegd binnen het projectgebied of in de nabij omgeving van het projectgebied moet een financiële bijdrage in het groencompensatiefonds worden gestopt. Vanuit dit fonds worden, op basis van een prioriteitenlijst, vervolgens nieuwe bomen aangeplant.

3.4. Balans 2014-2017

De bomenbalans over de jaren 2014 – 2017 laat zien in hoeverre het aantal gekapte bomen in evenwicht is met het aantal geplante bomen, zie de volgende tabel.

BOMENBALANS GEMEENTELIJKE BOMEN								
	2014	2015	2016	2017	Storm	Boomfeestdag/ groenparticipatie	Meerstad	TOTAAL
GEKAPT	661	664	870	661	124			- 2980
HERPLANT	391	690	849	548				+ 2478
NIEUWE AANPLANT						93	787	+ 890
VERSCHIL	-270	+26	-21	-113	-124	+93	+787	+ 388

Naast de bomen die we als gemeente hebben gekapt vanuit de omgevingsvergunning hebben we de afgelopen vier jaar ook bomen moeten kappen als gevolg van stormen. Vanuit veiligheid kappen we omgewaaide bomen zo snel mogelijk en wordt hiervoor geen vergunning verleend. Het gaat in totaal om 124 bomen. Naast de opgelegde herplant vanuit de omgevingsvergunning hebben we in totaal 93 bomen aangeplant tijdens boomfeestdagen en vanuit groenparticipatie projecten. Ook hebben we 787 bomen aangeplant in Meerstad. Deze nieuwe aanplant zorgt ervoor dat we uiteindelijk op een positieve balans van 388 bomen uitkomen.

Voor de niet gemeentelijke bomen kunnen we geen bomenbalans opstellen omdat we niet weten hoeveel bomen door particuliere eigenaren zijn aangeplant die niet onder de verplichte herplant vallen. Bewoners planten ook bomen aan zonder dat daar een boom voor gekapt hoeft te worden. We hebben geen zicht op deze nieuwe aanplant en kunnen zonder deze gegevens geen bomenbalans opmaken. Wel weten we voor hoeveel bomen een omgevingsvergunning voor kappen is verleend en hoeveel herplant we daarbij hebben opgelegd. Het gaat van 2014 tot en met 2017 om het kappen van 4.302 bomen en een herplant van 2.694 bomen. Naar verhouding leggen wij minder vaak herplant op bij particuliere vergunningen omdat het meestal gaat om bomen die te groot zijn geworden ten opzichte van een tuin. Het opleggen van een herplant is dan niet zinvol. In de 'beleidsregels APVG vellen van een houtopstand' is opgenomen dat de herplantplicht niet geldt voor een overlast veroorzakende boom op een klein perceel (kleiner dan 300 m²) waarbij een nieuwe boom in de toekomst weer voor overlast zorgt. Ook bij ruimtelijke ontwikkelingen is niet altijd één op één gecompenseerd.

Eind 2019 zal de werking van de groencompensatieregeling worden geëvalueerd. Het opstellen van een nieuwe groen-/bomenbalans maakt onderdeel hiervan uit. Het geld uit het gemeentelijk groencompensatiefonds wordt gebruikt voor groeninvesteringen in de stad. Hierbij wordt bijvoorbeeld rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen of gebieden waar relatief weinig groen is. Op deze manier kunnen we ons groenbestand beter op peil houden en geven we groen een sterkere positie bij de belangenafwegingen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De raad zal jaarlijks geïnformeerd worden over de stortingen en de inzet van het fonds.

4. Bestrijding boomziektes- en plagen

4.1. Inleiding

In heel Nederland neemt het aantal boomziektes- en plagen toe. Vooral bomen met een verminderde conditie zijn extra kwetsbaar voor aantasting door insecten, bacteriën of virussen. Omdat bomen in de stad door een gebrek aan ruimte vaak te kampen hebben met zuurstoftekort, droogte, milieuvervuiling en wortelbeschadiging, zijn ze gevoeliger voor ziekten en plagen. Er wordt de laatste jaren steeds meer onderzoek gedaan naar boomziektes. Er zijn echter nog geen wetenschappelijke verklaringen over de mogelijke oorzaken van de toename van het aantal boomziektes. In samenwerking met andere gemeenten, de provincie en externe deskundigen werken wij aan een beheersbare situatie. Alleen indien er gezondheids- of veiligheidsrisico's zijn voor de mens of bij een ziekte waar de boom aan sterft grijpen we in. In de afgelopen vier jaar heeft zowel de kastanjeziekte als de essentaksterfte zich verder uitgebreid. In dit hoofdstuk geven wij een volledig overzicht van boomziektes- en plagen waarmee wij in Groningen te maken hebben.

4.2. Kastanjeziekte

In 2005 is de kastanjeziekte voor het eerst in onze gemeente aangetroffen. De kastanjeziekte leidt ertoe dat de bomen verzwakken en vatbaar worden voor aantasting door zwammen. Bij ernstige aantasting leidt dit tot takbreuk of sterfte van de boom. Hoewel de ziekte zich eerst leek te stabiliseren, heeft de ziekte zich sinds 2011 snel verspreid onder kastanjes die wij in beheer hebben. Voor het eerst bij de kastanjes aan de singels, daarna bij kastanjes verspreid over de stad. Om de veiligheid zo goed mogelijk te kunnen waarborgen inspecteren wij de kastanjes drie keer per jaar op gebreken. In de afgelopen vier jaar waren 264 kastanjes er zo slecht aan toe dat wij ze hebben moeten kappen.

Pilot warmtebehandeling

Stadsbeheer voert een test uit met een bestrijdingsmethode tegen de kastanjeziekte op een aantal bomen aan het Heerdenpad en de Praediniussingel. De methode, waarbij bomen worden verwarmd,

wordt uitgevoerd door de Wageningen University. Rondom de stam van de boom wordt een slang aangebracht waardoor warm water wordt gepompt. Om warmteverlies zoveel mogelijk te beperken, wordt de slang afgedekt met isolatiemateriaal. De temperatuur in de stam loopt zo op tot 40 graden Celsius. Het is de bedoeling dat hierdoor de bacterie die de kastanjeziekte veroorzaakt, wordt gedood. De warmte is niet schadelijk voor de boom zelf.

Medewerkers van Wageningen University begeleiden de proef en volgen de ontwikkeling van de bomen na de behandeling. Het is nog maar de vraag of de methode werkt. Het komende groeiseizoen moet blijken of de bacterie niet meer zal optreden. Helaas zijn niet alle zieke kastanjabomen in de stad geschikt om een behandeling te ondergaan. Als de warmtebehandeling werkt, kunnen alleen bomen met een minimale aantasting behandeld worden.

Pilot Allicine

Naast de warmtebehandeling doen we ook een proef met het injecteren van bomen met allicine (knoflooksap). Dit middel wordt via een door Allicin Treecare ontwikkelde injectiemethode rechtstreeks in het vaatstelsel en de sapstroom van de boom geïnjecteerd. Hierdoor kan het middel op natuurlijke wijze alle delen van de boom bereiken en de bacterie overal effectief bestrijden. De behandeling is uitsluitend mogelijk tijdens de blad dragende periode van de boom als er een actieve sapstroom is. In juni 2017 zijn 26 bomen aan de Ubbo Emmiusingel en Praediniussingel geïnjecteerd met allicine. Het duurt minimaal twee jaar voordat we weten of de proef succesvol is.

Herplant

Tegen de kastanjeziekte is nog steeds geen afdoende remedie gevonden. Omdat daarnaast geen prognoses over het verdere verloop in onze gemeente zijn te geven, planten wij voorlopig nog geen nieuwe kastanjes op de opengevallen plaatsen. Wel zijn we sinds 2014 begonnen met de herplant van andere boomsoorten. We hebben gefaseerd bomen herplant, waarbij we voorrang hebben gegeven aan de straten waar veel bomen waren uitgevallen: de singels, Berlageweg, Noorderplantsoen, Martinikerkhof, Johan van Zwedenlaan, James Baldwinstraat en Aletta Jacobsstraat.

4.3. Eikenprocessierups

Sinds 1987 vormt de eikenprocessierups een jaarlijks terugkerend probleem in een groot deel van Nederland. Van mei tot juli gaat de eikenprocessierups op eikenbomen in processieachtige colonnes op zoek naar nieuwe eikenbladeren; vandaar de naam eikenprocessierups. Gedurende deze periode verspreidt de rups brandharen die bij mensen ernstige irritaties kunnen geven. De rups heeft een grote voorkeur voor eiken, maar bij gebrek aan eiken zijn ze ook op beuken of berken te vinden.

Het bestrijden en beheersen van de eikenprocessierups is de verantwoordelijkheid van de beheerder of eigenaar van de bomen waarin de rups zich bevindt. De eigenaar van de besmette bomen is verantwoordelijk voor de overlastbestrijding en voor het waarschuwen van het publiek.

Werkgroep Eikenprocessierups Groningen

In 2010 is de eikenprocessierups voor het eerst gesignaleerd in de provincie Groningen. De komst van de eikenprocessierups naar Groningen heeft in 2010 geleid tot de oprichting van de Werkgroep Eikenprocessierups Groningen (WEG). Hierin werken de provincie Groningen, de Stichting Bomenwacht Groningen, Staatsbosbeheer regio Noord, GGD Groningen en verschillende Groningse gemeenten samen. De WEG heeft een 'Beleidskader beheersing eikenprocessierups Noord-Nederland' opgesteld. Hierin worden de uitgangspunten beschreven voor de aanpak van de eikenprocessierups inclusief de verantwoordelijkheden van de verschillende betrokken organisaties. Insteek is de volksgezondheid en de zorgplicht van gemeenten voor hun inwoners. Het beleidskader is in het voorjaar van 2012 door de provincie, gemeenten en terreinbeheerders in Groningen vastgesteld.

Monitoring vlinders

Als onderdeel van een gestructureerde aanpak wordt in het noorden gemonitord op de aanwezigheid van eikenprocessievlinders. De rupsen van de eikenprocessievlinder verpoppen zich vanaf eind juni tot in september tot vlinder. Door een deel van deze vlinders te vangen in feromoonvallen kan worden afgeleid hoeveel rupsen er waren, hoeveel er het komende jaar komen en op welke bomen de rupsen zich het volgende jaar gaan ontwikkelen.

Bestrijding

De afgelopen jaren hebben we een aantal nesten van de eikenprocessierups mechanisch verwijderd. De nesten bevonden zich in de eiken aan de Peizerweg. Mechanische bestrijding is effectief en heeft als voordeel dat er geen schade wordt toegebracht aan andere soorten. Alleen wanneer de eikenprocessierups zich zodanig uitbreidt dat mechanische bestrijding niet meer voldoende is, zullen wij andere bestrijdingsmethoden overwegen. De bepalingen uit de Flora en Faunawet houden wij hierbij in acht. De populatie heeft zich in de afgelopen jaren gestabiliseerd. Het tijdig verwijderen van nesten draagt bij aan een reductie van de populatie.

4.4. Essentaksterfte

De essentaksterfte is in Nederland sinds september 2010 officieel vastgesteld en komt voor in bomen van alle grootten en leeftijden, maar wordt veelal het eerst aangetroffen in relatief jonge bomen van 4 tot 10 meter hoog. Naast essen in bosverband en op boomkwekerijen worden ook laan- en parkbomen binnen het stedelijk gebied aangetast. Symptomen zijn: verwelken van blad en jonge scheuten, afsterven van uitlopers, vroegtijdige bladval en allerlei soorten verkleuringen van de schors in verschillende groottes. Door de ziekte gaan jonge bomen in een paar jaar dood, terwijl in oudere bomen veelal een chronisch ziekteproces wordt waargenomen. Er zijn tot op heden geen effectieve maatregelen voor de bestrijding, dan wel beheersing van de essentaksterfte.

Binnen onze gemeente staan circa 17.000 essen. Hiermee is de es de meest voorkomende boomsoort in de stad Groningen. Uit een QuickScan /steekproef is gebleken dat naar schatting 30% van deze 17.000 essen ziek is. Omdat door de essentaksterfte takken kunnen afbreken en bomen kunnen omwaaien, vormen zieke essen een verhoogd risico voor de omgeving. We hebben op dit moment onvoldoende zicht op welke essen in de gemeente ziek zijn en welke maatregelen we hiervoor moeten gaan inzetten. We gaan daarom in 2018 een nulmeting uitvoeren en op basis van deze meting verdere onderhoudsmaatregelen nemen.

4.5. Iepziekte

Iepziekte, de verwelkingsziekte die al in 1919 in Nederland werd ontdekt, is in onze stad onder controle. Stichting Bomenwacht Groningen (SBG, voorheen Stichting Iepenwacht Groningen) voert in opdracht van de gemeente het duurzame iepenbeheer uit. De SBG fungeert als opdrachtgever voor de uitvoering van het iepenbeheer namens de aangesloten beheerders. Zij heeft de feitelijke coördinatie, registratie en uitvoering van het iepenbeheer uitbesteed aan Landschapsbeheer Groningen. Ook het provinciale meldpunt Iepziekte Groningen is hier ondergebracht.

Landschapsbeheer fungeert daarmee in de praktijk als de uitvoeringsorganisatie van de SBG.

De afgelopen jaren is veel bereikt in het doorgronden van de ziekte, het inperken van de verspreiding van de ziekte en het ontwikkelen van resistente iepsoorten. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal zieke iepen al een aantal jaren stabiel is en niet toeneemt. Inmiddels kiezen we steeds vaker voor resistente iepen bij de aanplant van nieuwe bomen. Ook preventief injecteren is een goed middel tegen iepziekte. Omdat deze methode kostbaar is, worden alleen monumentale bomen ieder jaar preventief tegen iepziekte geïnjecteerd.

4.6. Massaria

Massaria is een schimmelziekte die in 2007 voor het eerst in Nederland werd geconstateerd. Sinds het voorjaar van 2008 zijn ook platanen in Groningen besmet met Massaria. De ziekte komt alleen

voor bij bomen vanaf een jaar of dertig. Omdat door de schimmel aangetaste takken kunnen afbreken, worden de platanen van dertig jaar en ouder drie keer per jaar gecontroleerd. Sinds 2008 ligt het percentage aangetaste platanen op ongeveer 10%. Door reguliere controle krijgt de massariaziëkte minder kans zich te ontwikkelen en te verspreiden.

Bijlage 1: overzicht vergunningen en herplant 2014 tot en met 2017

2014			
	Gemeente	Overig	Totaal
Aantal aanvragen	45	314	359
Aantal verleende vergunningen	45	298	343
Aantal bomen	661	760	1421
Aantal weigeringen	0	14	14
Aantal vergunningen waarop bezwaarschriften zijn ingediend	4	11	15
Aantal vergunningen waarop voorlopige voorzieningen zijn ingediend	0	0	0
Aantal vergunningen waarbij herplant is opgelegd	30	110	140
Aantal bomen voor herplant	391	406	797

2015			
	Gemeente	Overig	Totaal
Aantal aanvragen	39	315	354
Aantal verleende vergunningen	38	299	337
Aantal bomen	664	969	1633
Aantal weigeringen	0	12	12
Aantal vergunningen waarop bezwaarschriften zijn ingediend	1	14	15
Aantal vergunningen waarop voorlopige voorzieningen zijn ingediend	1	1	2
Aantal vergunningen waarbij herplant is opgelegd	31	106	137
Aantal bomen voor herplant	690	488	1178

2016			
	Gemeente	Overig	Totaal
Aantal aanvragen	45	289	334
Aantal verleende vergunningen	43	278	321
Aantal bomen	870	780	1650
Aantal weigeringen	0	9	9
Aantal vergunningen waarop bezwaarschriften zijn ingediend	5	9	14
Aantal vergunningen waarop voorlopige voorzieningen zijn ingediend	0	0	0
Aantal vergunningen waarbij herplant is opgelegd	32	97	129
Aantal bomen voor herplant	849	482	1331

2017			
	Gemeente	Overig	Totaal
Aantal aanvragen	42	379	421
Aantal verleende vergunningen	42	376	418
Aantal bomen	661	1793	2454
Aantal weigeringen	0	3	3
Aantal vergunningen waarop bezwaarschriften zijn ingediend	11	19	30
Aantal vergunningen waarop voorlopige voorzieningen zijn ingediend	0	0	0
Aantal vergunningen waarbij herplant is opgelegd	31	165	196
Aantal bomen voor herplant	548	1318	1866

BLADGOUD

Inventarisatie en beleid monumentale bomen 2018

Inleiding

Bomen in de stad zijn belangrijk. Behalve dat ze ons van zuurstof voorzien, zijn ze belangrijk voor de leefbaarheid en het aanzien van de stad. Ze hebben onder andere een esthetische en een ecologische waarde en ze vertegenwoordigen een geïnvesteerd kapitaal. Bomen dragen bij aan de gezondheid van mensen doordat ze verontreinigde lucht (zoals uitlaatgassen) opnemen en hoge concentraties van fijnstof uit de stadse lucht verwijderen. Bomen leveren een belangrijke bijdrage aan een klimaatadaptieve stad. In alle opzichten zijn bomen een waardevol bezit, waar we zorgvuldig mee moeten omgaan.

Speciale aandacht hebben we voor bomen die in soort, grootte, leeftijd of standplaats iets bijzonders vertegenwoordigen: de monumentale bomen. Oude bomen worden in het stedelijke gebied steeds schaarser. Bovendien wordt de ruimte voor bomen door dynamiek en verdichting behoorlijk ingeperkt. De leeftijd van een gemiddelde stadsboom is hierdoor minder dan veertig jaar. Een boom van 50 jaar of ouder mag in dit opzicht als bijzonder worden aangemerkt.

Vanuit de bomenstructuurvisie 'Sterke Stammen' richten wij ons op instandhouding en toename van het aantal monumentale bomen omdat het de belevingswaarde vergroot en een oude boom voor de natuur veel meer waarde heeft. We willen dit bereiken door zorgvuldig om te gaan met de bestaande bomen en bij de aanplant van nieuwe bomen te streven naar kwaliteit boven kwantiteit. Kwaliteit betekent bomen die gezond kunnen uitgroeien en oud kunnen worden. Een goede groeiplaats draagt hieraan bij.

In de nota 'Bladgoud' actualisatie 2018 die voor u ligt, vergelijken wij het aantal gemeentelijke en particuliere monumentale bomen met de laatste inventarisatie uit 2013. Ook geven wij daarbij aan welk beleid wij voeren voor het behoud van monumentale bomen.

1. Samenvatting

Minder monumentale bomen door kastanjeziekte en afname populieren

Het aantal bomen met een monumentale status is in de afgelopen vier jaar gedaald van 7.617 naar 7.430 bomen: 5.834 in gemeentelijk terrein (-352 bomen) en 1.596 op particuliere grond (+ 165 bomen). Deze afname doet zich alleen voor bij de gemeentelijke bomen. Het gaat om bomen die door ziekte of ouderdom niet meer kunnen voldoen aan de basisvoorwaarden voor monumentaliteit. Deze bomen, voornamelijk kastanjes (kastanjeziekte) en populieren (een boomsoort die erg groot wordt en gemiddeld na 50-70 jaar snel af begint te takelen) hebben een levensverwachting van minder dan tien jaar en hebben om die reden hun monumentale status verloren. Zo hebben wij 283 populieren die in Koningslaagte staan van de monumentale lijst moeten halen (bomen zijn niet gekapt). Het aantal particuliere monumentale bomen is daarentegen toegenomen doordat wij vaker toestemming kregen om op particulier terrein bomen te inventariseren.

Bescherming

De diverse regelingen en instrumenten voor de bescherming van monumentale bomen beschrijven wij in de nota Bladgoud. De belangrijkste regelingen zijn:

- Bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor het kappen van een monumentale boom in geval van overlast geldt een zwaardere afweging. Via het 'beoordelingsformulier aanvragen omgevingsvergunning' wordt aan (potentieel) monumentale bomen een hogere waardering toegekend;

- Wanneer bij ruimtelijke ontwikkelingen (zowel gemeentelijke, andere overheden, als dat van een projectontwikkelaar) monumentale bomen moeten worden gekapt is een vastgestelde BEA het toetsingskader;
- Wanneer bij ruimtelijke ontwikkelingen monumentale bomen moeten worden gekapt en er zijn geen mogelijkheden voor behoud of herplant moet financieel worden gecompenseerd. Voor monumentale bomen geldt een extra compensatiefactor waardoor per monumentale boom € 37.500,- financieel gecompenseerd moet worden. Hiermee wordt achteruitgang in bladmassa (deels) voorkomen.

Subsidie particuliere bomen

Particuliere eigenaren van een monumentale boom zijn verantwoordelijk voor het in stand houden van de boom en kunnen voor onderhoudskosten gesteld worden. Wij vinden het belangrijk dat zorgvuldig wordt omgegaan met het monumentale bomenbestand en dat de werkzaamheden aan monumentale bomen door een erkend boomverzorgingsbedrijf worden uitgevoerd. In dat kader verlenen wij sinds 2002 subsidie voor particuliere monumentale bomen. Doel van de subsidieverlening is het ondersteunen van particuliere boomeigenaren voor het in stand houden van monumentale bomen. Vanuit het onderhoudsbudget bomen is er jaarlijks 3 duizend euro beschikbaar voor het onderhoud van particuliere monumentale bomen. Tot nu toe blijkt dit budget voldoende te zijn om alle aanvragen te kunnen verlenen. Er is gebleken dat nadere informatie over de subsidieregeling niet op de website van de gemeente Groningen stond. Om bewoners beter te informeren hebben wij deze informatie onlangs toegevoegd aan de website.

2. Wanneer is een boom monumentaal?

Het begrip 'monumentaal' is opgenomen in de APVG, afdeling 3 Het bewaren van een houtopstand. In artikel 4.8. Begripsbepaling, lid d is monumentale houtopstand gedefinieerd als:

de houtopstand die voldoet aan de hierna te noemen basisvoorwaarden en aan tenminste één van de nader te noemen specifieke voorwaarden:

1. Basisvoorwaarden:

- 50 jaar of ouder;
- redelijke conditie; minimaal 10 tot 15 jaar nog te leven;
- karakteristiek (door natuurlijke groei en/of snoeiwijze ontstaan).

2. Specifieke voorwaarden:

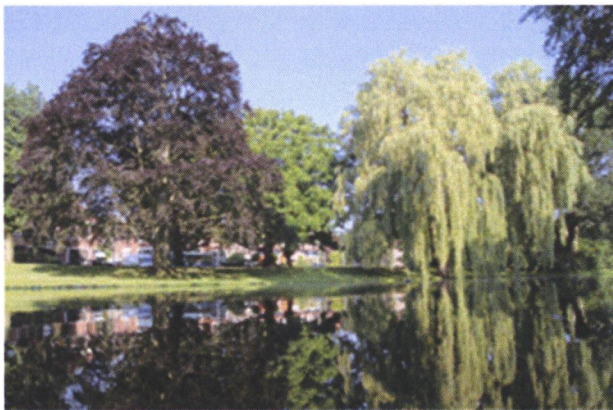
- onderdeel van de ecologische infrastructuur;
- onderdeel van een karakteristieke boomgroep of laanbeplanting;
- onderdeel van een zeldzame biotoop;
- zeldzaam, gedenkboom;
- bepalend voor de omgeving;
- herkenningspunt.

3. Hoeveel monumentale bomen?

Wij hebben in de stad ongeveer 180.000 bomen staan. Van die bomen staan ruim 93.000 bomen in ons beheerprogramma als afzonderlijk objecten. Het gaat dan om de solitaire bomen in straten, lanen en plantsoenen. Deze bomen worden individueel één keer in de vier jaar gesnoeid en gelijktijdig geïnspecteerd. De overige bomen staan als bosgebieden elders in de stad. Die gebieden worden eens in de vier jaar onderhouden. Binnen het totale gemeentelijke bomenbestand zijn ruim 5.834 bomen te betitelen als monumentaal. Op particulier terrein staan nog eens 1.596 monumentale bomen.

Inventarisatie 2017

We hebben in de tweede helft van 2017 zowel de gemeentelijke als particuliere monumentale bomen geïnventariseerd. Doel van de inventarisatie is het in kaart brengen van het meest waardevolle deel van ons bomenbestand en het leggen van een extra basis voor

zorg en bescherming van dit waardevolle groen. Bij de inventarisatie is een redelijke conditie en een levensverwachting van meer dan tien jaar een voorwaarde voor opname in het register. Wanneer bomen niet meer aan deze voorwaarde kunnen voldoen, verliezen ze hun monumentale status en worden ze van de lijst gehaald. De lijst bevat daarom geen 'slechte bomen'. Het gemeentelijke bestand van monumentale bomen actualiseren we continu op basis van het vierjaarlijks

onderhoud van de bomen. De particuliere monumentale bomen worden één keer in de vier jaar apart geïnventariseerd.

Ruim 7.400 monumentale bomen

In 2013 hebben wij 7.617 monumentale bomen geïnventariseerd: 6.186 op gemeentelijk terrein en 1.431 op particuliere grond. Toen was er sprake van een toename van het aantal monumentale bomen ten opzichte van 2010.

Het aantal monumentale bomen is in de afgelopen vier jaar gedaald naar 7.430 bomen: 5.834 in gemeentelijk terrein (-352 bomen) en 1.596 op particuliere grond (+165 bomen). Dit verschil kunnen we goed verklaren. De afname van het aantal monumentale bomen doet zich alleen voor bij de gemeentelijke bomen in de jongste en oudste leeftijdscategorie. Het gaat om bomen die door ziekte of ouderdom niet meer voldoende vitaal zijn om de monumentale status te behouden. Deze bomen, voornamelijk kastanjes (kastanjeziekte) en populieren (een boomsoort die erg groot wordt en gemiddeld na 50-70 jaar snel af begint te takelen) hebben een levensverwachting van minder dan tien jaar. Deze bomen zijn niet gekapt, maar hebben we wel van de monumentale lijst moeten halen. Daarnaast zien we dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden binnen de leeftijdscategorieën: het aantal monumentale bomen met een leeftijd tussen de 50 en 59 jaar is met 898 bomen afgenomen, terwijl het aantal monumentale bomen met een leeftijd tussen de 60 en 89 jaar met 753 is toegenomen.

De leeftijd is bij het particuliere bestand veel evenwichtiger verdeeld. De leeftijdscategorie '100 jaar of ouder' vormt met 479 bomen de grootste groep bij de particulieren. Het aantal particuliere monumentale bomen is toegenomen doordat wij vaker toestemming kregen om op particulier grond bomen te inventariseren.

Voor een totaal overzicht van de gemeentelijke en particuliere monumentale bomen naar leeftijdscategorie verwijzen wij u naar bijlage 1.

Waar staan de monumentale bomen?

In Groningen hebben 623 bomen (zowel gemeentelijk als particulier) de respectabele leeftijd van 100 jaar en ouder bereikt. De oudste bomen variëren in leeftijd van 150 tot 330 jaar:

Noorddijkerweg	Linde voor boerderij	± 330 jaar
Sterrebos	Eiken langs hoofdpad (± 1770)	± 240 jaar
Groenestein	Plataan voor villa (± 1860)	± 150 jaar
Zuiderbegraafplaats	Eiken (± 1860)	± 150 jaar

Oudste boom (linde) van Groningen, Noorddijkerweg

Monumentale bomen staan vooral in de parken zoals het Noorderplantsoen en het Stadspark, langs de hoofdradialen zoals de (Verlengde) Hereweg en bij historische bebouwing (hofjes, kerken en bij oude boerderijen in de stedelijke randzone). De Sterrebosbuurt, Villabuurt en Paddepoel Zuid springen eruit als wijken met de meeste gemeentelijke monumentale bomen. Voor de particuliere bomen zijn dat Binnenstad-Zuid, Villabuurt en Noorddijk.

Er is een aantal wijken waar het monumentale bomenbestand is afgenomen. In Koningslaagte is het aantal afgenomen van 294 naar 11 monumentale bomen. Het betreft hier 283 populieren aan het Platvoetpad die vanwege een verminderde vitaliteit de monumentale status hebben verloren. Dit uit zich in veel dood hout, doorhangende takken en aantastingen door zwammen en schimmels. Deze bomen zijn niet gekapt, maar wel van de monumentale lijst verwijderd.

In de wijken Paddepoel-Zuid, de Hoogte en de Bloemen-, Vogel- en Florabuurt is het aantal monumentale bomen afgenomen vanwege ruimtelijke ontwikkelingen.

Voor een totaal overzicht van het aantal gemeentelijke en particuliere monumentale bomen per buurt verwijzen wij u naar bijlage 2.

Meest voorkomende soorten

In de lijst van gemeentelijke monumentale bomen komen de lindes het meeste voor: alleen al in de binnenstad en directe omgeving staan al meer dan 100 als monumentaal aan te merken lindebomen. Eiken en kastanjes zijn eveneens een veel voorkomende soort. Bij de particuliere monumentale bomen zijn naast de genoemde drie soorten ook de beuk en de esdoorn goed vertegenwoordigd.

Aantasting door kastanjeziekte

Helaas is het aantal monumentale kastanjes in de stad sinds 2011 afgenomen door aantasting van de kastanjeziekte. Wanneer een kastanje niet meer kan voldoen aan de gestelde basisvoorwaarden verliest deze zijn monumentale status. Omdat er geen remedie

tegen de kastanjeziekte bestaat en er nog geen zicht is op een natuurlijke afname van de ziekte, planten we op de opengevallen plekken niet opnieuw kastanjes. Wel planten we in samenspraak met bewoners andere boomsoorten aan.

4. Bescherming van monumentale bomen

Monumentale bomen vertellen over de geschiedenis van de stad. Door hun leeftijd, die meerdere generaties kan beslaan, vormen ze een schakel tussen verleden en heden. Wij vinden monumentale bomen waardevol voor Groningen. Niet alleen vanwege hun historische waarde en natuurwaarde, maar ook doordat monumentale bomen een grote belevingswaarde hebben voor de inwoners en bezoekers van onze stad. Dit blijkt niet alleen uit de positieve verhalen over bomen, maar ook uit de reacties die het kappen van bomen oproepen. Vanwege hun bijzondere waarde vinden wij het belangrijk om monumentale bomen te beschermen en te behouden. In de beleidsregels APVG vellen van een houtopstand staat beschreven hoe monumentale bomen worden beschermd. In dit hoofdstuk geven wij deze regelingen en instrumenten weer.

Beleidsregels APVG vellen van een houtopstand

Om het bomenbestand in de stad te beschermen heeft de gemeente een aantal beleidsregels vastgesteld in de Algemene Plaatselijke Verordening Groningen (APVG 2009). In de APVG is geregeld hoe er met het bomenbestand wordt omgegaan en welke regels er gelden als iemand (ook de gemeente zelf) een boom wil kappen. De APVG bevat vier mogelijke redenen om een omgevingsvergunning te verlenen. Het gaat hierbij om de criteria 'waardering', 'overlast', 'dringende reden' en 'kwaliteit'.

Beoordelingsformulier

De status van een monumentale boom is hetzelfde als die van een boom met een stamdiameter groter dan 20 centimeter. Wel geldt bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor een monumentale boom een zwaardere afweging. Voor een objectieve beoordeling van een aanvraag om een omgevingsvergunning waarbij sprake zou zijn van overlast maken we gebruik van een beoordelingsformulier. Op dit formulier komt zowel het belang voor het behoud van de houtopstand als het belang voor het verwijderen van de houtopstand via een score naar voren. Bij het vaststellen van het belang van de boom geldt een aantal criteria zoals 'onderdeel groenstructuur', 'vervangbaarheid', 'esthetische waarde (beeldbepalendheid)' en 'zeldzaamheid (dendrologische waarde)'. Ook het criterium 'monumentale cq. cultuurhistorische waarde' is opgenomen, waarbij aan een monumentale boom 30 waardepunten wordt toegekend en aan een potentieel monumentale boom (heeft een leeftijd van minimaal 35 jaar en voldoet aan de criteria voor een monumentale boom) 15 punten. Een monumentale boom zal hoog scoren op de verschillende criteria. In de praktijk blijkt dat een omgevingsvergunning voor het kappen van een monumentale boom alleen wordt afgegeven voor een dringende reden (ruimtelijke ontwikkeling) of in verband met ziekte en gevaarstelling van de boom.

Ruimtelijke ontwikkeling

Een ruimtelijke ontwikkeling veroorzaakt een ingrijpende functionele verandering in een gebied. Bij ruimtelijke ontwikkelingen (zowel gemeentelijke, andere overheden, als dat van een projectontwikkelaar) is een vastgestelde BEA het toetsingskader. Het college stelt een BEA vast als het groenbestand door een ruimtelijke ontwikkeling afneemt, en/of als er groen geveld wordt uit de Stedelijke Ecologische Structuur (SES) en/of als er sprake is van het kappen van monumentale bomen. Een neutrale of positieve groenbalans wordt niet in het college vastgesteld, tenzij er sprake is van bovenstaande uitzonderingen. Alle door het college vastgestelde

BEA's worden ter kennisname aan de raad aangeboden. Een vastgestelde BEA geldt als motivering voor het verlenen van een omgevingsvergunning.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen (door overheden of projectontwikkelaars) komt het voor dat binnen een plangebied alle houtopstand moet wijken. Het gaat hierbij om (bos)percelen waar veel bomen en struiken staan waarbij het erg lastig is om iedere individuele houtopstand in te meten. In een dergelijk geval is het mogelijk om een omgevingsvergunning aan te vragen voor het betreffende gebied waarbinnen de houtopstand geveld moeten worden. Het totaal aantal m² te verwijderen houtopstand wordt in beeld gebracht. Een inventarisatie van het aanwezige groen maakt deel uit van het projectvoorstel van de betreffende ruimtelijke ontwikkeling. Wanneer een (potentieel) monumentale boom binnen het omkaderde gebied aanwezig is, moet deze apart worden vermeld.

5. Subsidieregeling voor particuliere monumentale bomen

De particuliere eigenaren van een monumentale boom weten dat ze iets bijzonders in de tuin hebben staan. De particulier is verantwoordelijk voor het in stand houden van de boom en kan voor onderhoudskosten gesteld worden. Wij vinden het belangrijk dat particuliere eigenaren maatregelen treffen om de monumentale houtopstand in stand te houden. Wij vinden het ook belangrijk dat zorgvuldig wordt omgegaan met het monumentale bomenbestand en dat de werkzaamheden aan monumentale bomen door een erkend boomverzorgingsbedrijf worden uitgevoerd. In dat kader verlenen wij sinds 2002 subsidie voor het onderhoud van particuliere monumentale bomen. Doel van de subsidieverlening is het ondersteunen van particuliere boomeigenaren voor het in stand houden van monumentale bomen.

In de 'Nadere regels subsidies gemeente Groningen, Hoofdstuk 9 Onderhoud en beheer openbare ruimte' worden de regels voor de subsidie voor particuliere monumentale bomen beschreven. De subsidie moet schriftelijk worden aangevraagd waarbij vermeld moet worden om welke boom het gaat en welke werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Bovendien moet bij de aanvraag een gespecificeerde offerte van een erkend boomverzorgingsbedrijf worden bijgesloten. Na beoordeling door de gemeente ontvangt de aanvrager een schriftelijke toekenning of afwijzing. Bij een toekenning van subsidie moet de uitvoering van de werkzaamheden binnen zes maanden gereed zijn. Na een schriftelijke gereedmelding bij Stadsbeheer wordt het werk gecontroleerd en na goedkeuring wordt de subsidie overgemaakt. Alleen maatregelen om de levensduur van de boom te verlengen komen in aanmerking voor een bijdrage.

Vanuit het onderhoudsbudget bomen is er jaarlijks € 3.000,- beschikbaar voor het onderhoud van particuliere monumentale bomen. Tot nu toe blijkt dit budget voldoende te zijn om alle aanvragen te kunnen verlenen. De aanvragen worden op volgorde van binnenkomst in behandeling genomen.

6. Groencompensatie

De terughoudendheid bij het verlenen van kapvergunningen wordt ingegeven door de waarde die elke gezonde boom vertegenwoordigt; esthetisch, ecologisch, maar ook in geïnvesteerd kapitaal. De waarde van een boom nemen we serieus, vandaar dat bij kapaanvragen altijd een herplantplicht wordt meegewogen. De herplantplicht heeft ten doel het groen in de directe omgeving van de kapplaats op peil te houden. In principe wordt één

op één herplant opgelegd. Dit betekent dat voor elke gekapte boom een boom moet worden aangeplant. Vanwege het ontbreken van een goede plantplaats is herplant niet altijd mogelijk. Daarom is in de uitwerking van de groenstructuurvisie Groene Pepers de mogelijkheid tot het instellen van een groencompensatieregeling nader onderzocht.

Het college heeft op 28 maart 2017 de groencompensatieregeling vastgesteld en hiermee invulling gegeven aan de financiële groencompensatieregeling zoals vastgesteld in Groene Pepers. De financiële compensatieregeling is bedoeld wanneer een houtopstand wordt verwijderd bij een ruimtelijke ontwikkeling en wanneer geen herplantplicht opgelegd kan worden binnen het projectgebied of in de directe omgeving hiervan (straal 500 meter). Pas als er geen mogelijkheden zijn voor behoud of herplant van de houtopstand, vindt (na toetsing) financiële compensatie plaats. Hierbij hanteert het college per afname van een vergunningsplichtige boom de tarieven uit onderstaande tabel:

Categorie	Boom	Compensatie (€)
1	Monumentaal (ongeacht locatie)	37.500
2	Potentieel monumentaal (ongeacht locatie)	22.500
3	Binnenstad, inclusief Diepenring	22.500
4	Buiten Diepenring	7.500

De waarde van een te kappen boom is vastgesteld aan de hand van de plantkosten en eenjarige beheerskosten. Hierbij wordt rekening gehouden met onder andere de locatie in de stad, de status van de boom, de aanlegkosten en de beheerskosten.

Het bedrag voor het planten van een boom bedraagt € 7.500 per boom. Dit bedrag is overgenomen uit Sterke Stammen waarbij de keuze is gemaakt voor herplant van een grote boom (1e grootte) in een groeiplaatsinrichting met een zware belasting (weg met auto's en bussen). Aansluitend is een compensatiefactor vastgesteld, afhankelijk van de plaats en status van de te kappen boom. Zo is het behoud van een monumentale- of potentieel monumentale boom extra waardevol. De locatie van een monumentale- of potentieel monumentale boom is hierbij niet relevant. Met de extra compensatie (factor 3-5) kunnen extra (grote) bomen worden geplant, waarmee de achteruitgang in bladmassa (deels) wordt voorkomen.

7. Communicatie

Particuliere bomen

Het overgrote deel van de particuliere bomen heeft een plekje in het hart van hun eigenaar. De meeste eigenaren van een monumentale boom erkennen de waarde van een karakteristieke of bijzondere boom op hun grondgebied, niet in de laatste plaats als waardevermeerdering van hun eigendom. Voor de inventarisatie van de particuliere bomen is toestemming gevraagd aan de eigenaren. In slechts een enkel geval verleende de eigenaar geen medewerking aan de inventarisatie. Om de particuliere eigenaren te wijzen op het waardevolle bezit dat zij op hun grond hebben staan, informeren wij gelijktijdig met de inspecties de eigenaren over de mogelijkheid voor het aanvragen van subsidie. Er is gebleken dat nadere informatie over deze subsidieregeling niet op de website van de gemeente Groningen stond. Om bewoners beter te informeren hebben wij deze informatie onlangs toegevoegd aan de website.

Bijlage 1

Aantal gemeentelijke en particuliere monumentale bomen naar leeftijd

LEEFTIJD	Gemeentelijk		Particulier	
	2013	2017	2013	2017
50 t/m 59 jaar	3.895	2.997	66	194
60 t/m 69 jaar	1.392	1.444	237	327
70 t/m 79 jaar	383	785	167	145
80 t/m 89 jaar	95	294	196	236
90 t/m 99 jaar	180	170	172	215
100 jaar en ouder	241	144	368	479
Niet in te delen ¹			225	
TOTAAL	6.186	5.834	1.431	1.596

¹: Een deel van de monumentale bomen was in 2013 nog niet ingedeeld op leeftijd. Het betrof een groep bomen op het terrein van een bedrijf aan de Verlengde Hereweg. Deze 225 bomen stonden als één groep in het beheerprogramma, dus niet per boom. Bij de inventarisatie in 2017 zijn de bomen afzonderlijk in het beheerprogramma opgenomen.

Bijlage 2

Aantal gemeentelijke en particuliere monumentale bomen naar buurt

(in 2017 is de nieuwe buurtindeling aangehouden, oude buurten (2013) zijn bij elkaar gevoegd zodat grenzen van oude en nieuwe buurten gelijk lopen en een vergelijking tussen 2013 en 2017 kan worden gemaakt)

BUURT	Gemeentelijk		Particulier	
	2013	2017	2013	2017
Binnenstad- Noord	38	33	32	28
Binnenstad- Zuid	140	136	95	93
Binnenstad- West	62	1	12	1
Schildersbuurt		84		13
Binnenstad- Oost		37		4
Ebbingekwartier		6		1
Hortusbuurt	452	90	76	57
UMCG		14		20
Gorechtbuurt		163		8
Stationsgebied		8		0
Badstratenbuurt	28	5	8	0
Zeeheldenbuurt		33		13
Noorderplantsoen		536		0
Noorderplantsoenbuurt	551	5	18	11
Oranjebuurt		125		17
Kostverloren	48	47	3	6
De Hoogte	216	168	15	15
Indische buurt	204	218	2	2
Professorenbuurt	26	29	3	7
Bloemenbuurt	477	24	2	3
Vogelbuurt		183		1
Florabuurt		225		1
Damsterbuurt	20	20	26	28
Stadspark		845		8
Kranenburg		9		0
De Buitenhof	969	12	0	0
Martini Trade Park		44		0
Laanhuizen		15		0
Corpus den Hoorn		1		0
Piccardthof		12		4
Bruilweering		2		0
Van Swieten	27	0	22	1
Hoornse Park		7		1
Hoornse Meer		5		5
Herewegbuurt		70		5
Rivierenbuurt	84	78	13	8
Sterrebosbuurt		287		51
De Wijert	390	30	66	16
Helpman		69		20
De Wijert- Zuid		0		1
Villabuurt		275		586
Klein Martijn	465	7	559	0
Coendersborg		216		28

BUURT	Gemeentelijk		Particulier	
	2013	2017	2013	2017
Oosterpoort	51	49	19	19
De Meeuwen		0		1
De Linie	14	12	2	0
Europapark		1		0
Winschoterdiep		3		0
Driebond		0		2
Eemspoort	3	1	42	23
Euvelgunne		0		13
Stainkoel'n	1	9	1	0
Roodehaan		0		2
Engelbert	12	31	33	27
Middelbert		0		41
Harkstede	0	0	43	4
Klein Harkstede		0		2
Oosterhoogebrug		7		17
Ulgersmaborg		68		36
De Hunze	110	0	54	7
Van Starckenborgh		33		14
Ruischerbrug		5		8
Noorddijk	6	7	106	83
Lewenborg- Noord	1	0	0	0
Lewenborg- Zuid	2	2	0	3
Lewenborg- West	0	0	15	0
Beijum- Oost	0	0	0	10
Beijum- West	46	18	12	46
Noorderhoogebrug	0	0	3	12
Koningslaagte	294	11	18	32
Selwerderhof	569	497	0	5
Zernike Campus		30		0
Paddepoel- Noord	184	230	0	1
Paddepoel- Zuid	510	405	0	9
Selwerd	12	28	0	0
Tuinwijk	40	32	2	2
Friesestraatweg	0	10	0	0
Dorkwerd	1	1	34	34
Vinkhuizen- Noord	17	58	5	0
Vinkhuizen- Zuid	40	35	1	2
Hoendiep	5	0	0	2
Leegkerk		29		1
Zuidwending		7		12
Hoogkerk- Dorp	51	44	58	21
De Held		0		16
Gravenburg		1		0
De Kring	0	2	0	0
Bangeweer		10		14
Hoogkerk- Zuid	19	6	25	8
Vierverlaten		0		0
Westpoort	1	0	7	5
TOTAAL	6.186	5.834	1.431	1.596